

Analiza grafičkih i sadržajnih karakteristika u omladinskom listu "Susreti"

Vincetić, Romana

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:504357>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-19**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever

Završni rad br. 22/NOV/2015

Analiza grafičkih i sadržajnih karakteristika u omladinskom listu Susreti

Romana Vincetić, matični broj 0090/2012

Koprivnica, rujan 2015.godina

Sveučilište Sjever

Odjel za novinarstvo

Završni rad br. 22/NOV/2015

Analiza grafičkih i sadržajnih karakteristika u omladinskom listu Susreti

Student

Romana Vincetić 0090/2012

Mentor

Prof.dr.sc. Irena Miličić

Koprivnica, rujan 2015. godine

Predgovor

Početak sedamdesetih godina 20. stoljeća u Koprivnici se razvila i postepeno istaknula jedna specifična, bogata, dinamična i suvremena omladinska scena. Skupina koprivničkih studenata entuzijasta svojim je zalaganjem osim lokalne obilježila i nacionalnu kulturnu scenu mladih. Jedna od takvih kulturnih akcija odvijala se 1971. pokretanjem omladinskog lista *Susreti*. Bio je to list koji se svojim djelovanju isticao zbog borbe za sve društvene slojeve. Unatoč novinarskom zanosu popraćenom nadograđivanjem sadržaja, uređivačkim i grafičkim aberacijama kojima su se isticali, te iskakanju iz normiranog i prihvatljivog diskursa za ono doba *Susreti* su se sa zabranom izlaženja suočili već nakon trećeg broja.

Idejni začetnik i urednik časopisa bio je Ratko Aleksa, a njegovi najbliži suradnici bili su Vladimir Kostjuk i Ivan Peterlin. Kostjuka je karakterizirala nekonvencionalnost kod grafičkih rješenja, a Ivana Peterlina političko naginjanje prema proljećarskom modelu. U kreiranju časopisa sudjelovali su i suradnici iz drugih dijelova Hrvatske.

Za mentorsku pomoć oko izrade rada želim se zahvaliti profesorici Ireni Radej Miličić i profesoru Željku Krušelju koji su svojim zalaganjem i poticanjem učinili da ovaj rad bude u potpunosti zaokružen. Za pomoć u prikupljanju materijala posebno se zahvaljujem Muzeju Koprivnica koji mi je omogućio korištenje materijala u prostorima muzejske knjižnice.

Sažetak

Tema ovog završnog rada je detaljnija analiza omladinskog lista *Susreti* temeljena na tri objavljena broja. Analizom su obuhvaćene najznačajnije rubrike, teme, poznate ličnosti i grafičko oblikovanje.

U prvom broju časopisa naglašenija je ideja kulturnog razvoja pa su kulturne teme zauzele gotovo cijeli broj. U njemu se po prvi puta pojavljuju Krležini neobjavljeni rukopisi koji su pronađeni u Muzeju grada Koprivnice. Drugi broj je zanimljiv jer se u njemu može primijetiti nezadovoljstvo uredništva s prvim kritikama koje su im upućene pa se kroz cijeli broj provlače sarkastični crteži i fraze. Jedan od tih crteža je i štakor koji oslikava *Susretovce* kao štetočine koje su se svojim tekstovima nametnule društvu. Zagrizle su te štetočine za mnoge društveno važne teme i stvorili veliku čitalačku publiku u Podravini i regiji. Malo manje tematski, a više vrijednosno promatran je i treći, a ujedno i zadnji broj izdan u obliku dvobroja. Sva tri broja slična su po humoru i grafički su primamljiva, a razlikuju se po formatu i strukturi.

Analizom se nastojalo otkriti zanimljive detalje o pokretanju lista, njegovu rastu i zrelosti te zabrani daljnjeg izdavanja. Istaknuti su najvažniji autori članaka, posebnosti objavljenih članaka, ilustrirani primjeri i citati nekih od najzanimljivijih članaka.

KLJUČNE RIJEČI: omladinski list, *Susreti*, Ratko Alekša, objektivnost

1. UVOD	1
2. KARAKTERISTIKE PRVOG BROJA ČASOPISA <i>SUSRETI</i>	4
2.1. KULTURA I POLITIKA	5
2.2. PRIPOVJEDAŠTVO	10
2.3. ODGOVORI ČITATELJIMA <i>SUSRETA</i>	12
2.4. PJESNIŠTVO	13
3. KARAKTERISTIKE DRUGOG BROJA ČASOPISA <i>SUSRETI</i>	14
3.1. INFORMACIJE O UREDNIŠTVU, PROMJENAMA I REPLICIRANJE	14
3.2. SRETAN <i>SUSRET SA „SUSRETIMA“</i>	15
3.3. INTERVJU	17
3.4. MINI-MONOGRAFIJA	18
3.5. PJESNIŠTVO, ŠALE I SARKAZMI	19
3.6. SPORTSKA RUBRIKA	20
4. KARAKTERISTIKE 3. I 4. BROJA ČASOPISA <i>SUSRETI</i>	22
4.1. POLITIČKA RUBRIKA	23
4.2. OGLAŠAVANJE	24
4.3. VELIKE LIČNOSTI U MALIM „ <i>SUSRETIMA</i> “	24
4.4. DRUŠTVENO ANGAŽIRANO NOVINARSTVO	26
5. NAJZNAČAJNIJI AUTORI KOJI SU OBILJEŽILI KRATAK VIJEK <i>SUSRETA</i>	27
5.1. RATKO ALEKSA	27
5.2. VLADIMIR KOSTJUK	28
5.3. VLADIMIR KOSTJUK KAO GRAFIČKI VIZIONAR O <i>SUSRETIMA</i> []	29
6. ZAKLJUČAK	31
7. POPIS LITERATURE	33
7.1. KNJIGE	33
7.2. ČASOPISI I NOVINE	33
8. POPIS SLIKA	34

1. Uvod

Središnja tema ovog završnog rada jest omladinski list *Susreti*. Analizom postojećih brojeva cilj je približiti kvalitetu i posebnost časopisa te prikazati i potvrditi njegovu grafičku revolucionarnost. Istraživanje je provedeno u knjižnici Muzeja Koprivnica. Muzej jedini posjeduje cjelokupnu građu starih časopisa te ih tako kompletirane nudi na korištenje u prostorima muzeja. Istraživanje je provedeno iščitavanjem i proučavanjem članaka, načina i stila pisanja te vođenjem osobnih razgovora s autorima koji su bili spremni nakon toliko godina progovoriti o vremenu u kojem se stvarao i o njegovu značenju. Analizom su obuhvaćene teme, struktura, forma i sadržaj.

Vrlo je važan dio u časopisu zauzela i grafika te prijelom koji su znatno utjecali na umetanje i strukturu pojedinih tekstova. Analiza grafičkog dijela načinjena je uz pomoć Vladimira Kostjuka koji je odgovoran za grafičke aberacije u časopisu *Susreti*. On je crtao, prelamao, grafički obrađivao i tekstualno upotpunio list.

Ovu temu sam izabrala jer sam željela doprinijeti okolini u kojoj živim tako da proučim nešto iz lokalnog novinarstva čija je važnost spomenuta, ali nije zabilježena ni u kakvom radu ili obliku istraživanja. Nastanak omladinskog lista je posljedica društveno-političkog konteksta druge polovice 20. stoljeća. Neposredni povijesni događaji koji su prethodili budnom omladinskom stvaranju jesu studentski pokret u Parizu 1968. godine i Brijunski plenum iste godine te pad Aleksandra Rankovića.^[1]^[2]

Mediji su u tom razdoblju dobro obavili zadatak širenja pobunjeničkog duha, a televizijski programi su omogućavali izravan prijenos studentskih demonstracija među kojima je dio demonstracija bio usmjeren i na socijalističku Jugoslaviju. Iz masovnog pokreta proizašao je i spomenuti studentski pokret koji je svoj vrhunac doživio u razdoblju Hrvatskog proljeća.

¹ Rankovićev utjecaj u državi je bio toliki da su svi govorili o njemu kao o sigurnu Titovu nasljedniku, no to ipak nije bilo tako. Obavještajnu pripremu detronizacije Rankovića pripremila su četvorica Hrvata. Iako slučajno u Hrvatskoj je Rankovićev pad doživljen kao nacionalna pobjeda nad srpskim hegemonizmom.

² Goldstein I., (2008.), Povijest : Hrvatska povijest, Zagreb, Naklada Jutanjeg lista str. 454

Studentsko nezadovoljstvo je bilo orijentirano prema ekonomskom i političkom položaju Hrvatske i drugih republika u jugoslavenskoj federaciji. Časopis *Susreti* nastao je prije održavanja 9. susreta mladih u Koprivnici, a neposredni događaj usmjeren na promjene i ukidanje autoritativnog režima je bio studentski štrajk 1971. List je pokrenut zahvaljujući entuzijastičnom potezu Ratka Alekse dok je ideju financijski podržao Tomislav Brinc, čelnik Općinske konferencije Saveza omladine Koprivnice. Otvorenost prema društvenoj stvarnosti, kritičko promišljanje zbivanja, te ekspanzija svijesti o nedostatku slobode osobine su omladinskog lista *Susreti*.

Novinarsku idilu je upotpunio i Vladimir Kostjuk s daškom inovativnosti u dizajnu te je stvoren list koji je bio i grafički i sadržajno revolucionaran. Analiza je provedena kroz tri broja koja su izašla u travnju, lipnju i rujnu 1971. Nisu se bavili senzacionalizmom, nisu skrivali društveno važne teme od građana, djelovali su lokalno, a reakcije na njihovo djelovanje dolazile su iz cijele Hrvatske gdje je posebno važna reakcija Miroslava Krleže koji im je poslao čestitku i novčanu nagradu. Zbog takve su podrške mladi unijeli svoj duh i nadarenost u nešto vrijedno i moć pisane riječi iskoristili tako da su mnogi vrijedni članci koje su stvarali u onom vremenu ostali zauvijek zabilježeni.

U Koprivnici se održala i izložba „Vruća juha“, a povodom te izložbe izdan je katalog u kojem se nalazi članak profesorice Sonje Vresk koja se također osvrnula na omladinsko djelovanje u novinarstvu. U svom članku se prisjetila mnogih poznatih koprivničkih listova, a među njima i *Susreta* koji su dio ove analize. *Susretima* su se divili Miroslav Krleža, Krsto Hegedušić i poznati novinar i kolumnist Igor Mandić i doprinijeli da omladinski list u ondašnjoj Koprivnici ide naprijed. Franjo Tuđman je pisao o Radiću tako da se u radu obuhvaća i ta jednako važna povijesna etapa sudjelovanja prvog hrvatskog predsjednika u stvaranju sadržaja omladinske štampe. Literatura ne govori mnogo o postojanju *Susreta* kao ni o njihovom značenju, ali zato i jesu posebni, ipak Ivo Čičin Mašansker, poznati novinar, u svojim je feljtonima iz 1990. godine dao nekoliko kritika na problematiku šutnje o *Susretima*.

Složila bih se s njegovim stavom iz drugog feljtona u kojem je ukazao kako će se o važnosti ovog lista pričati tek onda kada ga svi zaborave. Ovim radom nastojat ću prekinuti tišinu koju je spomenuo uvaženi novinar Ivo Čičin Mašansker i ukazati na

posebnosti omladinskog novinarstva na primjeru *Susreta* kroz analizu njihovog početka, razvoja pa sve do konačne zabrane.

2. Karakteristike prvog broja časopisa *Susreti*

Nastali 1971. godine oni su odražavali kulturnu, političku i duhovnu hibridnost društvenog trenutka: novi nekonformizam generacije, mlaki patriotski zanos i osjećaj o neponovljivosti vremena i trenutka kada je trebalo djelovati sada i ovdje, a ne odgađati stvari za neka bolja vremena. Deveti susreti mladih sjeverne Hrvatske kojima je domaćin bila Koprivnica nametnuli su se kao dobar povod za pokretanje lista.^[3]

Financijska sredstva im je osigurao Tomislav Brinc, predsjednik Općinske konferencije Saveza omladine Koprivnice, koji je iz proračuna za organizaciju Devetih susreta mladih izdvojio novac za tiskanje lista. Prvi broj izašao je u travnju 1971. godine. Bio je svojevrsno iznenađenje u sadržaju, ali i u tehničkom i grafičkom oblikovanju. Za takav grafički pomak zaslužan je bio Vladimir Kostjuk koji je prethodno radio s Tomislavom Boršom za list *Feferon* te stečena znanja uz nove ideje prenio na *Susrete*.^[4] Uredništvo se na samom početku obratilo svojoj budućoj čitalačkoj publici u vjeri i nadi da će dobro prihvatiti njihovu ideju o zajedništvu u Podravini. Iz poruka uredništva vrijedi izdvojiti ovu: „Što mi jesmo i kako jesmo u pokušaju dohvaćanja samovlastitosti, dakako po čemu mi jesmo tu, što je npr. Podravina za nas i mi za nju i jesmo li mi odista tu unutra?“^[5]

Djeluje zbunjujuće, ali na samom početku urednik i novinari pokazuju da su drugačiji i navode čitalačku publiku na kritičko promišljanje stvarnosti te ih pozivaju da si postave spomenuta pitanja i da budno čekaju svoju priliku da progovore.

³ Vruća juha, katalog izložbe (Galerija Koprivnica 18.05.-12.06.2013.), (ur.) Marijan Špoljar, Koprivnica, 2012.

⁴ Ivo Čičin Mašansker, Luckasta, ali i povijesna koncepcija, Glas Podravine, 30, 1990, 6:6

⁵ Ratko Aleksa, Poruke uredništva, *Susreti*, br.1, 1971: 2

2.1. Kultura i politika

Smotra kulturnih i kreativnih aktivnosti mladih iz godine u godinu je postala sve sadržajnije. Prethodnih osam održanih Susreta mladih su postiglo je svoju svrhu jer su svojim idejama i angažiranošću svake godine djelovali u duhu gesla „Mir, prijateljstvo i humanost“. Deveti po redu susreti mladih bili su povod za pokretanje istoimenog lista *Susreti*. Ta je tema i potaknula nastanak časopisa, tako da je opsežno obuhvaćena u prvom broju. Društveno odgovorni novinarski tim trudio se pri promociji 9. susreta promijeniti svijest građana o ideji takvih okupljanja.

Pokušali su člancima pokrenuti društvo i dokazati im kako nije dovoljno organizirati susret već tim programom stvoriti diskurs za nove procese u razvoju kulturnih djelatnosti u gradu, općini, Podravini i Republici. Postojala je težnja da se ukaže kako takve kulturne aktivnosti nije moguće organizirati bez adekvatnog prostora u kojem se mladi mogu iskazati društvu koje od njih nešto očekuje. Kultura toga vremena bila je marginalizirana i već su u prvom broju *Susretovci* pozvali na suradnju Fond za kulturu, kulturne institucije, društvene organizacije, sredstva informiranja te kulturne radnike kako bi svi zajedno utjecali na stvaranje boljih uvjeta za kulturne djelatnosti u komuni.[⁶]

Kulturnu rubriku je upotpunila i zanimljiva i rijetko viđena čestitka: „Uredništvo *Susreta* ne želi sretan 25. svibanj Dan mladosti; tiranima, narodoubojicama, ratoljupcima, šovinistima, jebivetrima, strvinarima, doušnicima, neradnicima i njima sličnima.“[⁷]

Takva je poruka potvrdila kako mladi entuzijasti ne strahuju progovoriti i kako su budni i spremni ukazati na sve društveno-političke propuste. Posjet predsjednice hrvatskih komunista Savke Dabčević Kučar Podravki bio je događaj koji su 1971. godine popratili svi lokalni listovi.

⁶ Ratko Aleksa, 1971., (bilj.5), 3

⁷Ratko Aleksa, 1971., (bilj.5), 6

Susreti su tada bili na početku novinarskog stvaranja te su vrata konferencijske sale u kojoj se održao skup za njih bila zatvorena. Nisu imali pozivnicu, ali su bili jedini list koji je informacije prikupljao za građane za razliku od onih podobnijih koji su informacije spretno skrivali od građana u strahu od lokalnih političkih moćnika.

Društveni kontekst onoga doba mogao bi se opisati kao dominacija onih koji su smatrali da mogu odlučiti tko može, a tko ne čuti svog političkog lidera.^[8] Savka Dabčević Kučar je zbog toga ostala samo ime u kolumni glavnog urednika Ratka Alekse koji se u ime cijelog uredništva ispričao čitateljima jer nisu popratili važan politički događaj za koji su vjerovali da je od velikog interesa za lokalno stanovništvo.

„Ustavne promjene i integracija na novoj osnovi“ je naslov jednog od članaka koji je pregled razgovora s predsjednikom Titom. Članak je nastao povodom konferencije Saveza omladine Jugoslavije. Pitanja su pokrivala mnoge društveno važne teme, a među odgovorima istaknuo se ovaj: „Ustavne promjene ne vode dezintegraciji Jugoslavije već obrnuto, njenoj integraciji, ali drugim putem i na drugoj osnovi.“^[9]

Tito je istaknuo kvalitete koje narodi moraju imati kao što su inicijativa i spremnost pojedinaca da daju sve od sebe za brži razvitak i da ih se ne ograničava. Prijedlozima amandmana koji su ujedno i tema razgovora je dao punu pažnju, ali je pozvao na daljnju raspravu i nove ideje, gdje je najveću važnost oko prijedloga amandmana poklonio studentima.

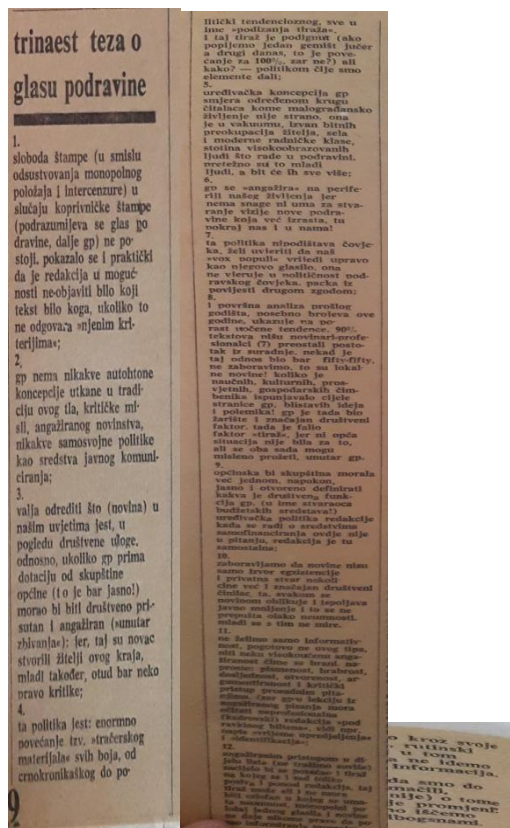
Susreti su tematski radikalni pri čemu su se osobito pozivali na revolucionarnost. Prvim brojem pokazali su kako neće ići niz dlaku već afirmiranih listova, političkih ličnosti i ostalih uglednih članova društva. Njihove rubrike popunjavale su teme o malim ljudima, a o njima su stvarali velike priče. Uredništvo *Glasa Podravine* koji im po konceptu i nije mogao biti konkurencija, pozivali su na odgovornost, smatrajući da svoj posao ne obavljaju na zadovoljavajući način: „Za nas je ova farsična epizoda tek potvrda na koje je niske grane spao u svojoj (ne) pismenosti GP, pretvorivši se u listić

⁸ Ratko Alekša, 1971., (bilj.5), 6

⁹ Slavko Petrić, U susret lipnju, *Susreti*, 1971., br.1, 4

'crnokronikaškog' i inog 'tračiranja' umjesto pravog angažmana nad prosperitetnim pitanjima ovoga kraja. “[¹⁰]

Primjer izravne kritike novinarstva kakvo je bilo karakteristično za lokalni tisak pod kontrolom lokalnih političkih struktura bio je i članak „Trinaest teza o Glasu Podravine“

Slika 2.1. „Trinaest teza o Glasu Podravine“

Kulturnu rubriku u prvom broju je obilježio i članak Petra Prpića „Krlježa i njegovi tekstovi o Podravini“ koji je spomenuo blaga koja se kriju u koprivničkom muzeju. Zaista je i bila riječ o neprocjenjivim zapisima Miroslava Krleže i Augusta Cesarca. Ta se ostavština našla u Muzeju grada Koprivnice zahvaljujući dr. Leanderu Brozoviću i Vinku Vošickom.

¹⁰ Ratko Aleksa, 1971., (bilj.5), 9

Poznata je činjenica da u vrijeme diktature kralja Aleksandra^[11] nijedna zagrebačka tiskara nije htjela štampati djela Miroslava Krleže i Augusta Cesarca. Za hrvatsku književnost je iznimno važno da je u to vrijeme Koprivnica imala otvorena vrata za tiskanje dvanaest brojeva „Književne republike“, ali i Krležinih „Novele“, „Vučjak“, „Pjesme I“. Iz koprivničke tiskare izišli su i romani Augusta Cesarca „Careva kraljevina“ i „Zlatni mladić“.^[12]

„Omladinski koprivnički tisak, pa i radio, lansirao je u jugoslavensko novinarstvo vrhunske ljude, profesionalce za ugled, učinio je da se tradicija Vošickog nastavi.“

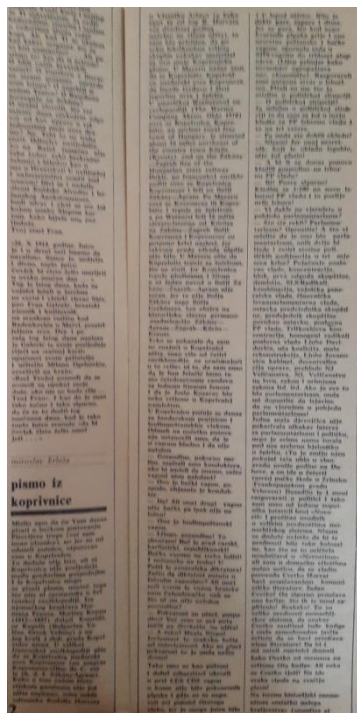
Kasnija je suradnja s Krležom, unatoč postojećim ugovorima koji se i danas čuvaju u Muzeju grada Koprivnice, zgasnula, a razlozi su do danas pomalo nejasni. Autori lista su vjerovali kako je Vinko Vošicki bio svjestan političke opasnosti u tom razdoblju te je odlučio prestati s tiskanjem knjiga autora koji je bio marksistički orijentiran. Tom je tekstu priložen i ulomak iz pisma koje je Krleža poslao Vošickom jer je bio revoltiran što je odustao od njihovog dogovora i daljnje objave njegovih djela. Nakon što je Vinko Vošicki operiran, Krleža mu je poslao pismo u kojem mu je pružio ruku pomirbe i zaželio brz oporavak te ukazao kako je ipak zapamtio smjelog izdavača koji je u vrijeme kada nitko nije imao hrabrosti izdavao njegova djela.^[13]

Tema o piscima i tiskanju te granicama toga vremena je zanimljiva jer je baš ovaj tekst naveo Miroslava Krležu i još neke književnike da *Susretima* pošalju brzojav s čestitkama na prvom broju i pozamašnom svotom novca. Svojim temama vratili su ih pedeset godina unazad, u najteže razdoblje njihovog umjetničkog stvaralaštva, a već je tada taj omladinski list pokazao kakvu publiku želi privući. Ti su zapisi bili veliko i dotad neobjavljeno blago hrvatske književnosti te je u umjetničkom krugu takvo novinarstvo podiglo vrijednost lista i među hrvatskim književnim krugovima što je vidljivo na spomenutom primjeru Krleže.

¹¹ Njegova je diktatura uvedena 1929. godine kada je objavio manifest kojim je ukinut ustav, raspuštena Narodna skupština i zabranjene sve stranke s nacionalnim, vjerskim ili regionalnim obilježjima.

¹² Petar Prpić, Krleža i njegovi tekstovi o Podravini, *Susreti*, br.1, 1971., 14

¹³ Miroslav Krleža, Pismo iz Koprivnice, *Susreti*, br.1., 1971., 22-23

Slika 2.1.1. „Pismo iz Koprivnice“

Otvorenost i izravnost tekstova može se argumentirati i citatom iz članka o naivi iz Hlebina koji je prijepis pitanja koje je uputio jedan od čitatelja: „Da li su naivniji naivci kao slikari ili su mnogo naivniji oni koji im se dive i kupuju njihove slikarske fantazije? Ili je to prodavanje roga za svijeću, ili kiselih krastavaca - pod sladoled! Da li su pojedinci slikari zbilja toliko naivni kad žive u vilama a la Corbusier, a u garažama im stoji plod njihove mašte - citroen ili mercedes? Kolika je stvarna njihova vrijednost kao umjetnika?“^[14]

Naivna umjetnost je bila tema koja se često provlačila lokalnim novinarstvom. Novinari *Susreta* željeli su dočarati važnost onoga što vrijedi, ali su uvijek propitivali kvalitetu onih o kojima pišu jer je baš to odlika dobrih novinara. Onaj tko se ne slaže s takvim novinarstvom u svojoj pobuni uvijek bi im osigurao neku novu informaciju i prostor za polemiku. Stoga je ovaj članak otvoren pitanjem jednog čitatelja, a zaokružen komentarom Krsta Hegeđušića:

¹⁴ Dragiša Vujnović, Iz pitanja čitatelja, *Susreti*, br.1., 1971., 16

„Da se razumijemo, poznato je da danas kada je komercijalni moment prevladao, preko osamdeset posto produkata naših takozvanih naiva nije umjetnost tj. ne ubraja se u slikarstvo ni u skulpturu jer je običan kič i dilentizam.“^[15]

2.2. Pripovjedaštvo

Ukupno gledano, tridesetak je stranica prvog broja bilo posvećeno kulturi, unutar koje su obuhvaćeni mahom književnici i slikari, a čime se potvrdila tendencija lista prema društveno angažiranom novinarstvu. Ivan Peterlin, u lokalnoj javnosti poznatiji po nadimku Špic i književnik Slobodan Šnajder pripovjedački dio prvog broja su učinili dinamičnim. Naslovi i sadržaj kojim su doprinosili listu prezentirali su sve ono što su bili Susreti. Njihove tekstove prožima sarkazam koji je proizašao iz političkog konteksta onog vremena i otvara priliku za shvaćanje društvene katarze koja je stvorena slobodom izražavanja kojom se omladinski list najviše isticao. Ono što je u pripovjedačkom dijelu teže raspoznati jesu aktualni likovi onog vremena koji su se provlačili kroz pripovjedačke teme.

Otvorenost koju su prezentirali u proljećarskim okolnostima nije podlijegala cenzuri, što je bila prava riječ za tadašnje shvaćanje „društvene odgovornosti“ medija. Primjer jednog od takvih tekstova iz pripovjedačkog dijela prvoga broja svakako je i članak Vesne Valenteković iz kojeg vrijedi izdvojiti citat: „Ispričao mi jednog dana prijatelj nešto tužno, staro, bolno. Jednostavno, ispričao mi da se jedna naša školska drugarica bavi biznisom, ne mislite valjda da prodaje slike u Ameriku? Sve mi se časkom učini kao galerija otvorena u javnoj kući pa prilikom posjete jednostavno ne razlikuješ ugledne žene od drolja.“^[16]

Ivo Čičin Mašansker u svojem je ljetnom feljtonu pored teksta Vesne Valenteković istaknu i važnost teksta „Jutro ili kako ukrotiti onu stvar“ kojeg se smatra

¹⁵ Krsto Hegedušić, Iz pitanja čitatelja, Susreti, br1, 1971., 16

¹⁶ Vesna Valenteković, Ispričao mi jednog dana prijatelj, Susreti, br.1., 1971., 33

najnapadanijim tekstom onog vremena s naglašenom erotikom autora Ivana Jona Šituma.

Seks kao tabu ili seks kao kultura dvije su dimenzije koje isto znače, ali žive u različitim kategorijama i to onoj o kojoj se govori i onoj o kojoj se šuti. *Susretovci* su tu temu poglasnili u kulturnoj rubrici. Provincijalne sredine su teško prihvaćale takve teme no mladi su novinari govorili otvoreno o svemu pa tako i o seksu. Bili su spremni na kritiku, ali su takvim tekstovima poticali da se čitatelji probude i zaigraju igru s njima, polemiziraju i sugeriraju. Kod ovog članka zanimljiv jest stil pisanja koji je metaforičan i slikovit, ali iz njega proizlaze i poruke o životu. Mišljenje nije nametnuto i ne nastoji kritizirati neko postupanje nego proširiti vidike i pružiti čitateljima priliku za prosudbu. *Susreti* nisu manipulirali nego su vrijedno budili i osvještavali problematiku onoga vremena i specifičnih društvenih okolnosti, kada se Hrvatska tek otvarala prema demokratskim iskustvima.

Daljnji citat iz teksta Vesne Valenteković pokazuje put koji je ona izabrala da osvijesti i aktivira svoju okolinu: „Promatrajući svakidašnjicu, njene duševno anemične prolaznike, čovjeka spopada nervoza. Međutim on ostaje pasivan, čekajući dašak entuzijazma sa strane, duboko u sebi skrivajući atom ambicije.“^[17]

Ova je autorica u svojem stvaranju upotrebljavala književno-umjetnički stil i slobode koje joj pruža književni izričaj kako bi čitatelju osigurala slobodni prostor za vlastitu prosudbu. Tako oblikovani tekstovi nisu vulgarni i ne kritiziraju do granice iritantnosti, a informiraju o društvenoj problematici koja se osobito prepoznaje u tekstu „Pričao mi jednog dana prijatelj“ gdje izlaže problem prostitucije i izlaže ga kritici društva. Zbog tih je osobina Vesna Valenteković zavrijedila biti spomenuta u kontekstu novinarskog pripovijedanja.

¹⁷ Vesna Valenteković, 1971., (bilj.16), 34

2.3. Odgovori čitateljima Susreta

Specifičnost rubrike pisama čitatelja bili su humoristični odgovori na pitanja. Zanimljivo je to da su se *Susreti* bavili ozbiljnim temama, a da je humorom prošaran cijeli časopis i to ne samo kroz tekstove nego i grafičko oblikovanje. Dobar primjer grafičke specifičnosti jest naslovnica na kojoj je montirana Rodinova skulptura na izlazeće sunce čepa Coca Cole: “Ostaje i dan danas jednim od najljepših, najdalekovidnijih grafičkih rješenja, u koprivničkom, a usudim se reći i hrvatskom novinarstvu.”^[18]

2.3. Slika Rodinove skulpture i Coca Cole

Rubrika s odgovorima nije bila nešto predvidljivo, nije bila klasični vic, ali je uspješno zabavljala čitatelje. Neki su od takvih odgovora bili: „Iako ste naš redoviti čitalac novac vam ne možemo posuditi“ ili „Ne, pretplata na naš list vas ne oslobađa vojne obveze“.^[19]

¹⁸ Ivo Čičin Mašansker, *Moderni temelji*, Glas Podravine, br.30, 1990., 6

¹⁹ Uredništvo, *Odgovori na pitanja čitaocima Susreta*, *Susreti*, 1971., 40

Humor kakav oni primjenjuju je drugačiji i ne nalazi se u nekim zatvorenim ili ponavljanim strukturama, nije promišljen na način da se prikazuje nešto već viđeno nego svaki puta iznenađuju s novom humorističnom rubrikom, a inspiraciju crpe u događajima u društvu, poznatim ličnostima i kritikama čitatelja.

2.4. Pjesništvo

Rubriku pjesništva popunjavali su mnogi pjesnici koje je i danas moguće susresti u čitankama, kao što su: Pajo Kanižaj i Božena Loborec, ali i klasici poput Mihovila Pavleka Miškine. Vrijedi spomenuti i Mirjanu Kalanj, Davorku Šavor, Katarinu Gaži, Rajku Vajagić, Maju Matijašec, Ružu Mamić, Barbaru Kukec, Jadranku Šimek, Ružu Nakić, Đurđu Pevač i Karmen Posavec, koje su u prvom broju ženskom snagom dominirale u rubrici pjesništva i svojim perima ostavile tragove u pjesništvu posvećenu jeseni, leptirima, ljubavi i životu.

3. Karakteristike drugog broja časopisa *Susreti*

Iako ga karakterizira drugi format, simbolična naslovnica kao i nove teme, drugi broj časopisa *Susreti* jednako je vrijedan detaljne tematske analize i pregleda. Urednik Ratko Aleksa na samom se početku obraća čitateljima i objašnjava kako su ih „neki“, koji dobro znaju na koga misle, željeli postaviti „tamo gdje im je mjesto“. Već se u samoj riječi redaktora osjeća kako je politička javnost bila oštro postavljena prema takvom oblikovanju tekstova, otvorenosti i angažiranosti koja je za ono vrijeme bila krajnje neuobičajena: „Novi je broj ponovno bio osebujan u grafičkom izgledu i tematici, ali s primjetnom dozom ogorčenja zbog „packi“ “. [20]

Drugi broj je okarakterizirao i novi, ali dinamičniji format koji je po dimenzijama bio jednak prethodnom, ali se za razliku od prethodnog koji se listao poput knjige, listao kao notes. Urednik Ratko Aleksa je promjenu formata opisao ovako: „Listove s pisanijama što vam zasmetaju jednostavno istrgnuti i upotrijebiti u higijenske svrhe tj. brisajuće svrhe.“ [21] Takvim je obraćanjem pokazao kako će list živjeti i dalje, a ideje koje ne zadovoljavaju nečije potrebe mogu slobodno ostati nepročitane, odbačene ili pak praktično upotrebljene.

3.1. Informacije o uredništvu, promjenama i repliciranju

U drugom broju ne nastavlja se jednak i predvidljiv redoslijed tema, jer je sadržaj tekstova raznovrstan i teško ga je smjestiti u neku rubriku. Osim promjena u uredništvu i osvrta na kritike čitatelja neistomišljenika. Uredništvo se nije značajno promijenilo, ali su izostale studentske rubrike zbog ispitnih rokova. Spomenuli su se prvog broja s kojim im je cilj bio uspostaviti kulturni kontinuitet i izraziti generaciju. U drugom broju nastojali su se okušati u mini-monografiji te zanimljivim intervjuima od kojih je jedan održan s drugom Kapustom.

²⁰ Ivo Čičin Mašansker, Kako ukrotiti onu stvar, Glas Podravine, br.30, 6

²¹ Ratko Aleksa, Natuknice redaktora, *Susreti*, br.2., 1971., 2

Monografiju su pripremili za sudionike devetih susreta mladih kako bi se upoznali s krajem u kojem će provoditi vrijeme. Pozvali su ljude sa sela da im se jave sa svojim pričama kako bi treći broj posvetili poljoprivrednicima i njihovim problemima.

Nakon uvodnih riječi slijedi replika Ivana Peterelina: „Nisam sklon duboku kontemplativnom pisanju, još manje da svojim zapisom povlačim neku istoznačnicu o tekstovima objelodanjenim u domaćem tisku tijekom dugih prošlih godina o nasušnom problemu koprivničke znane i neznane javnosti, već želim dotaknuti neke sfere do jučer još za obične žitelje neprikosnovene.“^[22]

Ukazao je tako na zaostajanje koprivničke kulture i tradicije za drugim manjim mjestima. Utvrdio je da je potrebno pokazati prstom na one koji bi za to trebali biti odgovorni. Novinari su bili posebno usmjereni na potrebe mladih i prostora za njihove aktivnosti i djelovanje te nemogućnost da se razvijaju, zapošljavaju i krenu naprijed. Istaknuo je problem svaštarenja zbog čega kultura pati, a cijeli teret pada na pojedince koji u pasivnoj okolini ne mogu riješiti problem tiskanih medija i radija koji su se diskreditirali pred stvarnim kulturnim krugovima i priklanjali se mobilnoj masi.^[23]

3.2. Sretan susret sa „Susretima“

Tko su, što su, gdje su, zašto su, kada su i kako su se dogodili *Susreti*: „Skromno, neprimjereno skromno uredništvo jednog zanimljivog, novorođenog listića, čudna, dugoljasta oblika. Djelo ruku i duha mladih pregalaca koji se ne zadovoljavaju provincijskim statusom svoga grada, usudilo se proreći da su ti *Susreti* možda neki sićušni, sićušni zametak rasanjenja davnašnjeg sna o rađanju tiskotvorine što bi u svezi s inim snagama, a tako i Maticom hrvatskom primjerice obavljao kulturnu misiju, pokušavajući ispuniti strahovitu provaliju ovovremenosti i bogate nam kulturne baštine negdašnje plodne koprivničke izdavačke djelatnosti.“^[24] (Igor Mandić, 1971., str.5).

²² Ivan Peterlin, Replike, *Susreti*, br.2, 1971., 4

²³ Ivan Peterlin, 1971., (bilj.22), 4

²⁴ Igor Mandić, Sretan susret sa *Susretima*, *Susreti*, br.2.,1971., 5

Omladinski list ne samo da iznenađuje nego je oko njega nagomilan niz epiteta koji govori kako nisu slučajno prodrмали društveno-političku scenu.

„Samostalnost, agresivnost, tolerantnost, volonterstvo kao i demokratski i polemički pristup karakterizirao je grupicu koprivničkih nezadovoljnika koji su se okupili i izdali nešto što se da čitati s više volje nego neki veliki časopisi. Upiranje u tradiciju svoje krajine, povezivanje prošlosti sa sadašnjošću, odnos prema aktualnim temama otvoreno i nesmiljeno tvorci potvrđuju se kao vrijedni pregaoci, kao entuzijasti koji djelom rade na kulturnoj integraciji Hrvatske, a ne samo frazom i pukom bukom.“^[25]

Prethodnim je citatom kao i ovim cijelim člankom u potpunosti dočarana vrijednost kao i naum mladih koprivničkih istomišljenika. Za one koji uopće ne poznaju novinarstvo onog vremena mnogo je lakše spoznati kakvo je ono doista bilo ako slušaju iskusne novinare koji iskazuju nostalgiju za novinarstvom kakvo je nekada bilo i kakvo bi trebalo biti.

Susreti su specifični i po tome što u šarolikosti tema unutar drugog broja ponajviše razmatraju vlastitu mogućnost egzistencije zato i otvaraju list obraćajući se čitateljima, repliciranjem na pitanja i pozivom selu da se uključi sa svojim pričama u sljedeći broj iako su već tada vjerovali da ga neće biti. Izlazili su u 1500 primjeraka koji su se izdavali uz pomoć nekoliko lokalnih ustanova i zato je nesigurnost zbog onoga o čemu su pisali bila veća. Oni su govorili o velikim stvarima koje čine mali ljudi, o kulturnim trenucima nacije i što je najvažnije list nije bio usmjeren na podjelu ljudi na centar i provinciju već su naglašavali važnost edukacije.

Ono kako su se *Susreti* susreli sa sobom, ali i drugima vidi se iz teksta koji je stigao iz Bjelovara, a napisao ga je Dražen Movre: „Ovim što pišu, na čemu pišu i kako pišu *Susreti* dokazuju da novinstvo ne mora biti samo registracija činjenica i napose senzacija već da može biti odrazom pozitivnog duha jedne sredine ili jedne generacije, da može biti naprosto prava istina o životu i ljudima.“^[26]

²⁵ Igor Mandić, 1971., (bIlj.24), 5

²⁶ Dražen Movre, Komentar, *Susreti*, br.2, 1971., 7

Božena Loborec je *Susrete* nazvala „dobro ispečenom gibanicom“, ali je vjerovala kako će za mnoge tekstove dobiti pokude: “A počeli su zavirivati i iza kineskog zida ovoga grada- za to bravo! Konačno imamo to famozno pismo iz Koprivnice...nek mi oprostite Generalić, ali dosta smo se pred njim naklečali. O Krsti Hegedušiću, Vinku Vošickom, Ataču itd. o mnogočemu su *Susreti* progovorili, kao i o (ne)susretu sa Savkom...Željela bih da *Susreti* stvarno budu glas provincijske vizije, most generacija, sadašnji trenutak Podravine.“^[27]

Božena Loborec je primijetila kako su se autori dotaknuli mnogih društveno važnih tema o kojima je trebalo i ranije govoriti. Lokalno novinarstvo je često bilo zasićeno monotonim temama koje su se često ponavljale poput Ivana Generalića, a ono što se može vidjeti iz analize, a navela je i ona jest povećanje opsega tema i dodirivanje točaka društva o kojima se rijetko ili uopće nije govorilo.

3.3. Intervju

Naziv rubrike u kojoj se nalaze intervjui je *Časkanja*. Jedan od važnijih bio je razgovor s predsjednikom općinske skupštine Stjepanom Kapustom. Intervju je jedan od korisnijih načina informiranja, a posebice ako ga se promatra kroz novinarsko stvaralaštvo *Susreta*. Koristili su zatvorena, konkretna i povezana pitanja tematski prilagođena građanima u svrhu što kvalitetnijeg informiranja.

Prvo je pitanje bilo o populacijskoj politici gdje je drug Kapusta kritizirajući sam sebe i trenutne nemogućnost osiguravanja radnih mjesta kritizirao sebe i djelovanje komune zbog kojeg je 3000 ljudi napustilo Koprivnicu i okolna mjesta. Osim populacijske politike na popisu pitanja našli su se i petogodišnji plan komune, nacionalni dohodak komune, budućnost Podravke, školovanje, pitanje egzistencije radničkih klasa i mnoga druga su Intervju ima kvalitetu, ali dobiva i na dinamičnosti zato što su i novinar i sugovornik pripremljeni, a pitanja su opširna, sistematizirana, relevantna, a intervju nije zasićeni općenitim pitanjima nego zadire u srž problema.

²⁷ Božena Loborec, Komentar, *Susreti*, br.2, 1971., 7-8

Odgovori predsjednika općinske skupštine Stjepana Kapuste su sukladno tome jasni, argumentirani, opširni, potkrijepljeni brojevima i informiraju zajednicu konkretnim i relevantnim situacijama te mogućim realizacijama.

U drugom intervjuu je sugovornik trebao biti Pavle Gaži. No unatoč tome što se ispričao jer nije mogao primiti uredništvo *Susreta* oni su bez dlake na jeziku objavili članak pod nazivom: „Kako smo ostali bez intervju s drugom Gažijem?“ Pomalo provokativan, ali zasigurno vrijedan hvale, ovaj naslov pokazuje kako u novinarstvu ne treba kriti razloge postojanja ili nepostojanja nekog teksta jer kada već radite za dobrobit zajednice onda je u ono vrijeme intervju s Pavlom Gažijem uistinu bio nešto o čemu je trebalo čitati jer je kao i Stjepan Kapusta u ono vrijeme bio ugledni član društva, čelni čovjek Podravke te republički sekretar za unutarnje poslove u Republičkom sekretarijatu unutrašnjih poslova Socijalističke Republike Hrvatske koji je mogao najrelevantnije progovoriti o onome što se u vrijeme nazivalo „Sadašnjem trenutku Podravine“.

Razgovor s Ivanom Lackovićem Croatom donosi Joško Danolić i unatoč tome što se radi o naivnom slikaru koji ima svoju viziju umjetnosti i života iz intervju se vidi da se novinar infiltrirao u njegov slikarski opus. Upoznao se s njegovom umjetnošću i unatoč meta-jeziku kojim je slikar govorio novinar ga je mogao razumjeti. Iz toga proizlazi zaključak da je intervjuu prethodila priprema jer kvalitetan intervju ne podnosi shemu ili standard uobičen u pitanja kao što su: „Koja vam je slika najdraža? Odakle crpate inspiraciju?“ Novinar se u svojoj ulozi ponaša kao slikar, istražuje tehnike, mogućnosti, budućnost i niz drugih pozadinskih tema u intervjuu o slikarstvu. [28]

3.4. Mini-monografija

Specifičnost drugog broja jest i mini-monografija o Koprivnici. Već je navedeno kako su odlučili napraviti nešto novo sa svrhom informiranja sudionika iz različitih dijelova Hrvatske na Devetim susretima mladih, ali i onih koji o mnogo toga iz svoje

²⁸ Joško Danolić, Intervju s Ivanom Lackovićem Croatom, *Susreti*, br.2, 1971., 16

okoline nisu znali ništa ili vrlo malo. Najprije općenitim podacima, a zatim onima o prošlosti Analiza potiče na razmišljanje o mentalnom sklopu onog vremena. Ljudi su se u listu koji kupuju informirali o tome gdje žive i posebnostima njihovog kraja, učili i dobivali nova znanja, neopterećeni crnom kronikom ili pak senzacijama. Jedna od zanimljivosti koju vrijedi izdvojiti iz teksta o prošlosti Koprivnice jest: „U starom vijeku ovim krajem je prolazila i jedna od glavnih rimskih cesta (od Ptuja do Osijeka).“^[29]

Struktura i razvoj privrede također je jedna od obuhvaćenih tema u prilogu za one koji imaju više povjerenja prema statistikama o zaposlenosti, stanovništvu i razvoju. Treće, ali ne manje važno mjesto u prilogu dobio je i potencijal Koprivnice za razvoj turizma gdje se spominju sve prirodne ljepote koje ju okružuju, prometna važnost, Šoderica, naivno slikarstvo, grofovski dvorac u Rasinji, lovni i ribolovni turizam. Istaknuto je da je baš područje Koprivnice ono koje obiluje najvećim otvorenim vodama u Sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Sedamdesete godine bile su razdoblje u kojem je cvjetao kupališni turizam i spomenutu Šodericu je posjećivalo više od sto dvadeset tisuća gostiju godišnje. Tim je prilogom lokalnom stanovništvu pružena prilika da se upoznaju s okolinom u kojoj žive i tako zajednički stvaraju priliku za velike korake u budućnosti baš kao što je i s pojavom *Susreta* učinjen značajan korak za novinarstvo.

3.5. Pjesništvo, šale i sarkazmi

Unatoč promijenjenom redoslijedu pjesništvo se kao i u prvom broju nalazi na kraju časopisa. Božena Loborec, Slavko Fijačko, Mirjana Kalanj i mnogi drugi svojim su stihovima okrunili zadnje stranice drugog broja *Susreta*.

Pajo Kanižaj je pjesnik poznat po slobodnom stilu pisanja u kojem koristi eksplicitan, vulgaran jezik u pjesništvu. Njegov stil pisanja nije odgovarao svima, ali bio je ponuđen baš zato jer je kritičnost bila jedna od poželjnih karakteristika novinarstva, ali i društva uopće.

²⁹ Franjo Horvatč, Mini-monografija Koprivnice, *Susreti*, br.2, 1971., 17

U drugom broju je objavljena njegova pjesma „Pritvoreno pismo“ gdje govori kako ga je omladinski list *Susreti* oduševio: „Tak se kopa jebal vas ćuk, ajd bok susretovci o susretovci da ne govorimo stvarno ste me oduševili ševili vi...“³⁰]

„Trinaest savjeta malog Jožice Blagog o tome kako da postanete netko u našoj hotelskoj hijererahiji“ također je članak s pomalo sarkastičnim savjetima koji opisuju ondašnje društveno stanje te se osvrće na problematiku zapošljavanja i neprivlačan put do stjecanja radnog mjesta. Korupcija o kojoj je otvoreno progovorio 1971. godine Jožici Blagome je osigurala put do zavoda za zapošljavanje jer je zbog svojih izjava ostao bez posla.

Svaki od članaka poznatih, a i manje poznatih autora odmjereno, pribrano i zanimljivo pristupa, a po potrebi do čitatelja pronosi sarkastične i ironične ulomke ili pak šokira. Takvi članci i danas svjedoče o kvaliteti novinarstva onog doba, svjedoče o tome zašto su ih toliko hvalili i otkrivaju zašto su ih kudili.

3.6. Sportska rubrika

Sportska rubrika nije bila toliko aktualna te joj *Susretovci* nisu poklanjali mnogo medijskog prostora, a sportom su se bavili samo fenomenološki. U člancima se ne dotiču rezultata, pojma natjecanja, uspjeha klubova nego obrađuju samo društvenu problematiku oko financiranja pojedinih sportskih klubova te eksponiranja isključivo pojedinih sportova poput nogometa i rukometa.

„Eh, što ti je sport!!...Koji put potpuni orgazam oduševljenja-delirijem, no češće obratno, opet u krajnost. Naravno to se odnosi samo na aktivnu sportsku javnost-sportaše, sportske radnike, promatrače. U želji za priznanjima, afirmacijom, tu se lome karakteri, ličnosti-vašar taština ljudskih...Koprivnica ima veliku sportsku tradiciju

³⁰ Pajo Kanižaj, *Pritvoreno pismo*, *Susreti*, br.2, 1971., 21

baziranu na sljedećim podacima: Imali smo prvaka države u hrvanju, a danas nemamo ni ekipe.“^[31]

3.7. Top twenty

Zanimljiva rubrika koja se nalazi na kraju časopisa zasićena dosjetcama i humorom, ali prikazana kroz aktualne lokalne događaje. Radi se o posebnom pristupu u kojem je baš društvena situacija sirovina za završni humoristični tekstualni proizvod. Ono što je važno za razumijevanje istoga jest upoznavanje s kompletnim listom kako bi se čitatelju približio način na koji su osmišljavali takve dosjetke, a ono što je malo teže dosegnuti jesu ljudi onog vremena o kojima se pričalo ili konkretne situacije za koje netko danas ne zna pa u takvoj situaciji možda ne može razumjeti o čemu su pisali i čemu su se smijali.

3.7. Slika „Top twenty“

³¹ Ivan Bratković, Sportska monotonija, Susreti, br.2,1971., 30

4. Karakteristike 3. i 4. broja časopisa *Susreti*

Treći i četvrti dio izašao je u dvobroju, a bili su to ujedno posljednji *Susreti* koji su izišli u rujnu 1971. godine. Na naslovnici se nalazi dječja igračka klik-klak, a u kuglicama su nacrtane vikendica i stračara s naglaskom kako se u ovoj epizodi *Susreta* radi o anti-reviji. Spontanost, otvorenost, predanost i društvena angažiranost ipak nisu bile dovoljne odlike omladinskog lista i on je nakon trećeg broja ugašen.

Kada se zaustavilo tiskanje „*Susreta*“ nije u potpunosti zgasnuo entuzijazam Ratka Alekse koji je nakon njih 1974. pokrenuo „*Simetrle*“, ali ni blizu radikalne i slobodne kao što je to bio njihov prethodnik. Ugašeni su pod krinkom financijskih prepreka za daljnje tiskanje. Novinari su dobivali i pozive u vojsku kako bi se što tiše i bezbolnije argumentirala nemogućnost daljnjeg stvaranja i kreiranja sadržaja za nove i još bolje *Susrete*.^[32]

Kao i u prethodna dva, u trećem je dvobroju format bio ponovno drugačiji. Vladimir Kostjuk grafičar lista komentirao je: „Mijenjali smo format jer nismo željeli postati prepoznatljivi po određenom formatu. Bili smo svjesni da bi svaki broj mogao biti posljednji i ta nas je sudbina ubrzo snašla.“ (Vladimir Kostjuk, osobni razgovor, redovito od 20-23.kolovoza, 2015.)

„Tko je bio nevješt moglo mu se dogoditi da stranice dvobroja 3-4 razreže kao normalan časopis, a bio je formata kao današnja „*Mila*“ ako joj po visini dodate još 2,5 cm.“^[33]

³² *Susreti* su prerano „zakukurikali“ pa im je sudbina bila unaprijed zapisana. Svojim djelovanjem bili su prijetnja lokalnoj vlasti, jer su iskakali iz normiranog i prihvatljivog diskursa.

³³ Ivo Čičin Mašansker, U gori raste javni tužilac, Glas Podravine, br.34, 1990., 5

4.1. Politička rubrika

Dvobroj koji je izašao u rujnu 1971. bavio se raznolikim temama. Jedna od tema obuhvatila je i posjet druga Tita Koprivnici. Tehnička zavrzlama je bila takva da je prva stranica počela na zadnjoj, a listao se kao da otvorite časopis „Start“ i imate pred sobom prvu i zadnju stranicu te ih listate odozdo prema gore. Na toj prvoj, a ujedno i zadnjoj stranici bili su objavljeni govori Josipa Broza Tita. Osim Josipa Broza na tim stranicama nalazili su se i izvaci iz govora Savke Dabčević Kučar, Stjepana Kapuste i inž. Gažija. Taj je broj bio prilično otrovan.^[34]

Nakon natuknica redaktora dolazi naslov: „I seljaku pravo na zbrinutu starost“. Razrađivale su se tako teme koje se tiču osiguravanja poljoprivrednika i uvođenja u sustav mirovinskog osiguranja. Poljoprivrednici su u ono vrijeme vodili borbu za osnovna socijalna prava.^[35]

Koliko je taj broj bio otrovan govori i prepiska: „Dragim drugovima iz Sekretarijata narodne obrane posebice drugu (...) miran san i zdravlje želi urednik. Sljedeća je rečenica cenzuriran i simbolično precrtana flomasterom: „Skladbom *Vratit ću se jednog dana.*“^[36]

Ovaj članak kao i drugi slični njemu učinili su da časopis zauzme određeno mjesto u koprivničkom i hrvatskom novinarstvu unatoč tome što se o njegovom nastanku, razvoju i značenju nije mnogo pisalo.

„Povjesničari će svoj dug povijesti odraditi nekom drugom prigodom. Uvijek se dogodi da baš nije vrijeme za nešto.“^[37]

³⁴ Ivo Čičin Mašansker, 1990., (bilj.33), 5

³⁵ Vesna Blum, I seljaku pravo na sigurnu starost, br.3, 1971., 12

³⁶ Ratko Aleksa, bez naslova, Susreti, br.3, 1971, 21

³⁷ Ivo Čičin Mašansker, 1990., (bilj.33), 5

4.2. Oglašavanje

Tek se u posljednjem broju odnosno dvobroju i to u prilogu mogu prepoznati prvi elementi oglašavanja. Elektra Koprivnica i Komercijalna banka su dvije koje su zanimljive jer su se svojom tekstualnom strukturom stopile s ostatkom članaka, gotovo da je bilo nemoguće primijetiti da se zaista radi o oglašavanju, ako se fokus ne zadrži na sadržaju teksta. U praksi omladinskih listova nije bilo velikih mogućnosti za samofinanciranje, ali su unatoč tome *Susretovci* pokušali zaraditi novac za nova izdanja. Reklame su izgledale neprivlačno, monotono bez fotografija, a sadržavale su puko nabranje osobina i prednosti tvrtki ili banaka koje su se reklamirale. Jedini takav primjer i to iz zadnjeg broja je predložen u nastavku.

KOMERCIJALNA BANKA I ŠTEDIONICA KOPRIVNICA
FILIJALE: DURDEVAC I KRIZEVCI

Djeco, omladno, daci,
štedite svaki dinar za materijalna putovanja, za nabavu školskih knjiga,
stičite naviku i sklonost za štednju, jer je štednja osobina i stvar kulture
svakog čovjeka!

Štednja

- je naša potreba suvremenog čovjeka,
- osobina dobrog gospodara,
- najbolji način za postizanje ličnog zadovoljstva i blagostanja

Štedite kod naše banke, jer time koristite sebi i gospodarstvom raz-
viku društvene zajednice u kojoj živite!

Štedna uloga prima se u neograničenim iznosima i na njih Vam dajemo
povoljne kamate:

— na štednju po viđenju	6 %
— na vezanu štednju — od 13 do 24 mj.	7 %
— od 24 do 36 mj.	7,25%
— od 36 i više mj.	7,50%
— na vezanu štednju za stambenu izgradnju	1 %
— na vezanu štednju za ulaganja u poljoprivredu	5 %

Štedni ulogi su tajni i nepovredivi i za njih jamči država!

Poslove štednje za naš račun obavljaju:

- sve poslovne banke u zemlji,
- poslovnicke Službe društvenog knjigovodstva u SRH,
- pošte poslovnica PTT prometa u SRH,
- poslovnicke «Generaltrista» u Koprivnici.

Posobnu uslugu pružamo Vam preko naših posrednika na štednju, koji na
posve dotare po štednju u Vaš stari ili radnu organizaciju u kojoj radite.

17

4.2. Primjer oglašavanja

4.3. Velike ličnosti u malim „Susretima“

Analiza časopisa može ukazati na još poneku zanimljivost o velikim ličnostima onog vremena. „Susretima“ su se divili Krsto Hegedušić i Miroslav Krleža. Svojim tekstovima *Susretovci* su ih vratili u njihovu stvaralačku prošlost i teške početke.

Igor Mandić, poznati novinar koji je obilježio drugu polovicu 20. stoljeća svojim kritičkim i provokativnim tekstovima je također ostavio svoj trag u *Susretima*, a o časopisu je imao samo riječi hvale: „Samostalno, volonterski, tolerantno, agresivno, demokratski, polemički grupica mladih nezadovoljnih Koprivničanaca sačinila je ovaj prvi časopisni broj što se daje lakše i više čitati nego neki naši veliki institucionalizirani časopisi. Upirući se o tradiciju svoje krajine, povezujući prošlost sa sadašnjicom, odnoseći se prema aktualnosti otvoreno i nesmisleno tvorci ovog broja *Susreta* potvrđuju se kao vrijedni pregaoci, kao entuzijasti koji djelom rade na kulturnoj integraciji Hrvatske, a ne samo praznom i pukom bukom.“^[38]

Ovaj citat govori mnogo o tome koliko je u to vrijeme časopis vrijedio u očima nekih koji su do danas ostali cijenjeni u profesionalnom novinarstvu. Igora Mandića unatoč njegovoj elokventnosti nisu uvažavali neki od njegovih kolega, jedan od njih je bio i Armin Rijavec, novinar i književnik koji je bio suradnik časopisa i stavio *Susrete* u sam vrh hrvatskog novinarstva: „Jer sve što se zna ulizivati zatamnjeno je, a vještice i vile pripitomljene su. Iako nisu prava čovječja stvorenja nego su likovi muklih besprirodnih bića što gone i tjeraju. Pospanih i pripitih ima dosta i oni vrše svoj scenski pretvar da bi se probudili i otrijeznili. U toj opreci događaja, blejanja ima na sva usta, ali ponovit ću, tu je čitalačka publika koja vrijedi, a Igor Mandić neka gleda drugačije. To mu je metoda stvaranja, što znači, budno stanje na banketu mrtvih.“^[39]

Franjo Tuđman također je pisao za *Susrete* pod naslovom „Živi Radić“. Ovdje je i dio eseja koji je napisao o Radiću: „Svojim odlučnim zahtjevom da i u jugoslavenskoj zajednici mora biti osiguran kontinuitet i puna ravnopravnost hrvatske države, tj. svojim prijedlogom da se odnosi između Hrvatske, Srbije i drugih zemalja mogu temeljiti na načelu konfederacije ili saveza država, s time da države članice budu potpuno suverene i samostalne u upravljanju sveukupnim svojim životom u koju svrhu moraju imati i svoje financije i svoju vojsku, Radić je za trajna vremena unio hrvatsku nacionalnu misao velike ideje Wilsonove demokracije i Lenjinove Oktobarske revolucije o pravu svakog

³⁸ Igor Mandić, Poruka uredništvu, *Susreti*, br.3., 1971, 34

³⁹ Armin Rijavec, O Igoru Mandiću, *Susreti*, br.3, 1971, 35

naroda na samoodređenje radi stvaranja vlastite nacionalne države.“^[40] Uz taj tekst objavljene su i note „Lijepe naše domovine“.

4.4. Društveno angažirano novinarstvo

Kreirali su sadržaj koji je bio društveno koristan s naglaskom na informiranje građana o temama koje su relevantne za njihov opstanak u zajednici. Jedan od primjera društveno odgovornog novinarstva je objašnjenje seljacima zbog nedostatka članaka koji su posvećeni njima: „Moramo se ispričati što ovaj dvobroj donosi tek pokoji materijal o seljaštvu. Premda smo to najavili odlučismo naime pričekati tematski skup Općinske konferencije Saveza Omladine koji će biti posvećen problemima seljaštva u Podravini krajem jeseni.“^[41]

Sama redakcija odgovarajući na izrazito reakcionarne, osobne, malograđanske i tome slične napade samokritično ističe stvarnu svoju slabost ovim riječima: „Pošteno ćemo izreći i najveću slabost *Susreta* da bi i kritikantima dali i prave zdrave hrane na koju inače ne bi nabasali. Radnička klasa, njen život, izrabljivanja, pomladak, njeno vegetiranje na nivou egzistencije, nerazvijeno samoupravljanje i mogućnosti štrajkova, vertikalna raštrkanost u okviru komune, ignoriranje njenog glasa itd., nisu u dovoljnoj mjeri došli na naše stupce, premda je to bitno i presudno. Ne želimo izigravati dušobrižnike radničke klase, ima ih u gradu i suviše, ali ćemo u buduće nastojati da te teme pretežu.“^[42] (Ratko Aleksa, 1971. str.7)

⁴⁰ Franjo Tuđman, Živi Radić, *Susreti*, br.3, 1971, 39

⁴¹ Uredništvo, *Isprika čitateljima*, *Susreti*, br.3, 1971, 6

⁴² Ratko Aleksa, *O Susretima*, *Susreti*, br.3, 1971, 7

5. Najznačajniji autori koji su obilježili kratak vijek *Susreta*

Za osebnost i kvalitetu lista *Susreti* glavni i odgovorni bio je inicijator Ratko Aleksa dok su uz njega stajali njegovi najbliži suradnici Vladimir Kostjuk bez kojeg ne bi bilo moguće napraviti revolucionarna rješenja za list i Ivan Peterlin u čijim se tekstovima precizno iscrtava naginjanje prema proljećarskom modelu. Oni, dakako nisu bili jedini koji su radili na listu nego je uz njih stajao cijeli tim mladih entuzijasta onog vremena poput Marijana Špoljara, Duška Bodinovca i Katarine Gaži.

5.1. Ratko Aleksa^[43]

Rodio se u Daruvaru 1945. godine nakon čega je sa svojom obitelji život nastavio u Koprivnici gdje je završio osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje. Visoko obrazovanje je nastavio u Zagrebu na Fakultetu političkih znanosti. Svoje akademsko putovanje završio je u Pragu gdje je pohađao postdiplomski studij u vrijeme Praškoga proljeća. Poznat je kao dugogodišnji novinar i kritičar Vjesnika, a danas je umirovljenik koji je svoj mir nakon dinamičnog života koji mu je donijelo novinarsko zanimanje našao na Zlarinu.

Njegova je novinarska ideja i hrabrost vidljiva i iz pokretanja *Susreta*, časopisa o kojem se i danas malo govori. Održao se na mjestu glavnog urednika časopisa u sva tri izašla broja, a okupljao je kreativce iz Koprivnice iako je na njemu radilo i ponešto vanjskih suradnika. Časopis je svojom posebnosti u ono vrijeme utjecao na razinu kulturne i političke osviještenosti, a vizija urednika je za ovakav regionalan list donijela potpune promjene u strukturi i sadržaju lokalnog novinarstva. Ratko Aleksa je ujedno i autor dviju knjiga s područja masovnih komunikacija i prostorne politike: u *Komunikacijama* (1979.), govori o komuniciranju kao procesu ljudskog

⁴³ Vruća juha, katalog izložbe (Galerija Koprivnica 18.05.-12.06.2013.), (ur.) Marijan Špoljar, Koprivnica, 2012.

sporazumijevanja, raspravlja o maloj televiziji kao autentičnoj komunikacijskoj proizvodnji te o alternativnim pojavama u krilu velikih informacijskih sustava i u rubnim područjima umjetnosti. U *Prostoru*, svojoj drugoj knjizi koncentrira se na prostor kao proizvod politike i na afirmaciju različitih formi urbane kulture. Ratko Aleksa je bio središnja ličnost, idejni promotor i pokretač nove, alternativne kulturne scene u Koprivnici sedamdesetih godina prošlog stoljeća.

„Ipak budući da je Ratko Aleksa dečec iz moje ulice nekad sasvim čudan, uvijek je bio naprijed jedno dvadesetak godina u svojim razmišljanjima. Prvo je pokrenuo 1964. *Omladinsku reviju*, a nakon toga 1971. *Susrete*.“^[44]

5.2. Vladimir Kostjuk

On je bio grafičar i dizajner bez kojeg *Susreti* i nebi bili tako posebni. Takav je tip grafike i prijeloma bio njegov prvi eksperimentalni projekt tog karaktera gdje je pokazao visoku razinu kreativnosti i poznavanja grafičkih rješenja s kojima se mnogi grafičari i dizajneri onog vremena još nisu upoznali, a mnogi koji bi trebali poznavati njegov pristup, autentičnost i vrijednost nisu je prepoznali, ali ona je ostala zabilježena do danas. Revolucionarnost donosi kroz prijelome, ali šokirao je i inovativnim i lako prihvatljivim formatima koji su se razlikovali od broja do broja, kao i ilustracije koje su bile ručno crtane. On se stoga istakao grafički, tipografski, ilustrativno i sve to zajedno objedinio u unikatnu i do danas vrijednu materijalnu ostavštinu koju je moguće pregledati u Muzeju Koprivnica.

„Ovaj potonji Vladimir, zvani Čarli bio je tehnički urednik *Susreta*. List izdužen tiskan na smeđem pak-papiru doimao se i listao poput kataloga. Super moderna naslovnica prvog broja prikazivala je Rodinovu skulpturu montiranu na izlazeće sunce čepa od Coca Cole do danas ostaje jedno od najdalekovidnijih grafičkih rješenja.“^[45]

⁴⁴ Ivo Čičin Mašansker, Nismo Hrvati kavanskog kalibra, Glas Podravine, br.31, 1990, 6

⁴⁵ Ivo Čičin Mašansker, 1990, (bilj.44), 6

5.3. Vladimir Kostjuk kao grafički vizionar o Susretima [46]

U fazi istraživanja tog razdoblja o kojem mnogi ne znaju, a mnogi ne žele pričati Vladimir Kostjuk je izdvojio nekoliko relevantnih rečenica koje ga podsjećaju na 1971. godinu. Oni koji su 1971. pisali ili sudjelovali u sličnim novinarskim pothvatima ne prisjećaju se tog razdoblja često. Glavni razlog je progon koji su doživjeli varaždinski novinari, ali i jedan koprivnički Tomo Brinc koji je zbog svog djelovanja ostao bez posla.

U iluziji o nenadanoj slobodi pripremali su se Susreti mladih u Koprivnici. Radilo se o uobičajenom socijalističkom cirkusu za poslušnu socijalističku omladinu, pa se ukazala potreba da se izda neka publikacija s tim u vezi i tako je pametan i ne previše zadojen „naprednim“ kompartijskim idejama Tomo Brinc, povjerio taj posao disidentima među koje je spadao i Vladimir Kostjuk.

Ono što se dalje od njih očekivalo bilo je nešto avangardno, šokantno, antirežimsko i to u onim mjerama u kojima je to tada bilo izvedivo. Grafičko oblikovanje je tim zahtjevima moralo u potpunosti udovoljiti stoga je rad i djelovanje Vladimira Kostjuka za *Susrete* ostavilo trag do danas. Njegova je inovativnost nažalost u nekim globalnim okvirima ostala manje zapažena od nekih koji su tek pokušali biti revolucionarni, ali ono materijalno što je ostalo, zasigurno će jednog dana biti prepoznato kao što to inače biva kada već svi zaborave na to. List je bio drugačiji jer je bio otisnut na pak papiru odnosno papiru za zamatanje. Koprivnička omladina nije bila jedina koja je koristila takav papir nego je ideja za podlogu bila posuđena od tadašnjeg časopisa „Vidici“. Druga je specifičnost bio format koji se mijenjao od prvog do trećeg broja i svaki puta donio dašak različitosti i izazvao očekivanje novih promjena. Izduženi format je također trebao učiniti određene promjene i osim što je bio nespecifičan za ono vrijeme i listao se kao blok u prvom broju, a kao notes u drugom pokazao se kao sretno rješenje za prijelom, jasnoću i raspored sadržaja na stranicama.

⁴⁶ Vladimir Kostjuk, osobni razgovor, 25.kolovoza, 2015.

Grafička forma je bila prilagođena za ono vrijeme jedinoj tiskarskoj tehnici-knjigotisku. Slike su u toj relativno gruboj tehnici najbolje ispadale u „štrihu“, a spomenuta riječ dolazi iz njemačkog jezika i dio je novinarskog žargona koji su koristili grafičari onog vremena, a među njima i Kostjuk. Radilo se o crno-bijeloj grafici kako se ona u ono vrijeme nazivala i „hohlihtu“ koji je također izraz novinarskog žargona, a radi se o fotografiji jakog kontrasta. Zahvaljujući takvoj podlozi i provedenim idejama sve je ispadalo grafički čisto, a naglašavali su se buntovni tekstovi s doziranim prostačkim ispadicama, sarkazmom i satirom.

Čarobni broj tri, koliko je časopisa izašlo Susretovcima, nije donio treću sreću pa je nakon trećeg broja koji je ujedno bio i dvobroj zbog nedostatka financija prestao izlaziti. Da su cijelo vrijeme bili svjesni kratkog vijeka omladinskog lista njegovi su pokretači pokazali tako što su svaki broj uz grafičku realizaciju Vladimira Kostjuka izdali u novom formatu. Dinamikom formata poslali su još jednu neizravnu poruku kojom su izazivali šok kod čitatelja, a ustvari neizravno poručili kako ne žele izlaziti u nekom prepoznatljivom formatu jer su itekako bili upoznati s realnim prilikama onog vremena i potencijalnim gašenjem. To su osjetili naročito nakon Karađorđeva kada je osuđeno Hrvatsko proljeće i kada su započela masovna privođenja i progoni.

Sreća u nesreći koju su proživjeli novinari bila je ta što taj progon nije dohvatio koprivničke novinare. Jedini tko je platio cijenu je bio Tomo Brinc koji je zbog svojeg djelovanja ostao bez posla. Ostale je od progona spasio Pavle Gaži, a to su saznali tek kasnije.

6. Zaključak

Susreti su specifični po tome što su kao sredstvo javnog komuniciranja nosili sav teret koji im je nametnula javna kritika. Razlikovali su se od svih dotadašnjih omladinskih listova kao i od lokalnog tiskanog novinarstva. Zavrtjeli su novi krug u novinarstvu, proširili vidike javnosti, osigurali prostor običnim ljudima, a zatvorili vrata svima koji su ista ta vrata zatvorili njima. Takav je tip novinarstva započeo revolucijom koju su pokrenuli mladi u Parizu 1968., a 1971. je studentski štrajk zahuktao već i onako uzdrmanu političku scenu i razbuktao pobunjenički duh. Takav je povijesni kontekst ostavio prostora za pokretanje lista u povodu organizacije 9. susreta mladih koji je bio antirežimski nastrojen, otvoren za istinu, gluh na politički pritisak i spreman na promjene.

Mnogi ugledni članovi društva su prepoznali njegovu važnost, a ono što je mladim i naprednim novinarima bio cilj je pokretanje marginaliziranih građana kao što su bili seljaci, obični radnici i u svakom je broju jasno vidljiva ideja poticanja na promjene. Laskale su Susretovcima pohvale koje su dolazile iz umjetničkih, književnih, političkih i novinarskih krugova, ali su svoju pažnju usmjeravali onima kojima je to bilo najviše potrebno. List su stvarali volonterski uz donacije gradskih ustanova i privatnih osoba. Igor Mandić, Miroslav Krleža, Krsto Hegedušić i prvi hrvatski predsjednik Franjo Tuđman također su ostavili dubok trag u stvaralaštvu *Susreta*. Grmili su i sijevali iz svakog kuta svojih političkih, umjetničkih i zabavnih rubrika. Ratko Alekša je pokrenuo nešto o čemu su u ono vrijeme novinarski krugovi mogli samo sanjati, a bila je to platforma na kojoj se živjela novinarska sloboda, širio novinarski duh i entuzijazam.

Njegovi najbliži suradnici Ivan Peterlin, Marijan Špoljar i Vladimir Kostjuk vrijedno su radili na svakom broju motivirani i uvjereni kako mora biti najbolji jer je za njih svaki broj bio posljednji. Takvu su sudbinu dočekali nakon trećeg broja kada se list zbog strogog režimskog djelovanja ugasio preko noći. Nakon detaljne analize svih brojeva nameće se zaključak kako su *Susreti* uzdrmali koprivničku javnost, probudili ih i zaustavili se prije pobjede nad uvriježenom političkom strukturom. Entuzijazam, ponos, istina i kvaliteta te kritičko i objektivno stvaranje nisu bile osobine koje su se u

ono vrijeme smjele njegovati u medijskom svijetu. Unatoč vjerodostojnim izjavama Vladimira Kostjuka i rijetko dostupnim informacijama iz lokalnog lista, *Glas Podravine* argumenti o gašenju *Susreta* nisu nikada fizički zapisani. Ono što se iz analize može zaključiti jest da je vlast tajnu duboko zakopala i da se od kobnog gašenja, preko feljtona Ive Čičina Mašanskera pa sve do ovog rada vrlo malo progovaralo o njihovim uspjesima i volonterskom radu koje su podupirali društveno odgovornim novinarstvom. Vjerujem kako su sada dobili malo vjetra u leđa, a ostaje vjera da će se već sutra roditi neki novi i još hrabriji *Susreti*.

U Koprivnici, 30. rujna 2015. _____

7. Popis literature

7.1. Knjige

[1] D.Feletar, Iz povijesti koprivničkog tiskarstva OOUR, Koprivnička tiskara, Koprivnica, 1978.

[2] Goldstein., (2008.), Povijest : Hrvatska povijest, Naklada Jutanjeg lista, 2008.

[3] Podravski zbornik, Ž. Krušelj, Razvoj omladinske štampe od 1953-1982., 1982

[4] M. Špoljar, Vruća juha, katalog izložbe (Galerija Koprivnica 18.05.-12.06.2013.), 2012.

7.2. Časopisi i novine

[1]Glas Podravine, br. 30, 1990.

[2]Glas Podravine, br.31., 1990.

[3] Glas Podravine, br.32., 1990.

[4] Glas Podravine, br.33., 1990.

[5] Glas Podravine, br.34., 1990.

[6] Glas Podravine, br.35., 1990.

[7]Susreti, br.1, 1971.

[8]Susreti, br.2, 1971.

[9]Susreti, br.3, 1971

7.3. Internet

<http://dkt.arhivpro.hr/?doctype=5&vrstadok=5>

(pristupano svakodnevno u razdoblju od 30 dana)

<http://dkt.arhivpro.hr/?simpletext=29>

(pristupano 20.kolovoza.2015.)

8. Popis slika

Slika 2.1. Trinaest teza o Glasu Podravine Izvor: Susreti, br.1, 1971.....	7
2.1.1. Pismo iz Koprivnice Izvor: Susreti, br.1, 1971.....	9
3.2. Slika Rodinove skulpture i Coca Cole Izvor: Susreti, br.2 1971.....	12
3.7. Slika Top twenty Izvor: Susreti, br.2, 1971.....	21
4.2. Primjer oglašavanja Izvor: Susreti, br.3, 1971.....	24